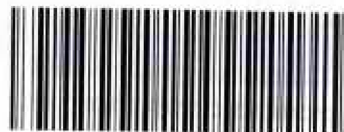
פ- 21/ 2105

- מכתב יוסף נחמני אל בן-צבי.
(26.6.1936)

- מכתבי מניה שוחט אל אליהו [illegible]
(1.7.1936)

שניהם בנושא הערבים הזרים

2/7/10/17

ט

ט3.7.11

אליהו יקר, שלום אליך

אני שולחת לך האגרת

מכתבו של יוסף שאינו

לבן דפין בכדי שתהיה

בקרב הענינים

ובקש למסור למשה

את המכתב.

אמנו [illegible] [illegible]

לפתע הסער גדל וחזק,
ונגעני צריך הים
לעניינו להיות שם
וחשק להפגש עם
משפה הפגוים הכלות,
אבל הרעין לא הסבה
והוא שולח את הדגו
להצרתו הקצרה שמגיעו
לתו דבי.

באמן היסטוריה [illegible]

17.36

אחיה יקר, שלום אליך!
אני שולחת לך העתק
ממכתב של יוסף אחינו
לבן דודינו, כדי שתהיה
בקרס העניינים
ולבקש למסור למשק
את המכתב.
תשבתו שאשה נהלך

כשקרא המקר דגל ולדק,
נ—געתי צריך הוא
ומעינינו להיות שם,
ותשק להפגש עם
משפחה בהפגשה הכללית.
ועל הענין לעל הסאבר
והוא שולח את דמעין
להצעתו קצרת מכתבו
לקן צבי.

באמון ומסירות חליק
משה

26.6.36

טבריה.

יצחק יקירי!

הייתי רוצה לראותך ולשוחח על השאלות העומדות על הפרק.לע"ע אין לי
אפשרות לכן.אני מתאמץ להמשיך בעבודות החולי וחבל על כל יום.

היום בדיוק 67 ימים מהתחלת השביתה הערבית.אף אחד מאתנו וממנהיגי
הערבים בעצמם בודאי לא האמין יום לפני זה,באפשרות התפרצות כזו,שתאחד לחטיבה
אחת את כל שדרות העם הערבי במלחמתו נגד היהודים.הדעה שאין בכוח סיסמאות פולי-
טיות לקומם את המוני הערבים נגדנו,אלא על רקע,התרוקנה מתכנה.ההתקוממות בכל הי-
קפה ותקיפותה באה דוקא בזמן הפרוספרטי,בזמן פריחה כלכלית,שבאה הודות להגירה
היהודית,שגרמה לרווחה אצל הפלחים,שמצבם עולה לאין ערוך על מצב הפלחים של הארצות
השכנות ובאופן יחסי על פלחי ארצות אירופה.ואם בין גורמי מהומות 1929 ידענו למנות
את מצבו הרע של הפלח והמרירות שנצטברה כתוצאה מזה,עכשיו אין לקחתו בחשבון.

בבת אחת,כמו על פי צו,נתקו הקשרים היום יומיים הכלכליים והמסחריים
שבין שני העמים.אפילו במקומות שהעבודה הערבית קנתה לה אזרחות גמורה,ושתמיד הש-
תדלו שם להצביע עליה כעל השיטה המוצלחת ביותר עבור קביעת יחסים,נמנעים הערבים
מלבוא.ויתרו על מקומות עבודה תמידיים,שמירה,על מקורות פרנסה.לרגלי התעמולה
הארסית המוגברת נוצרה אטמוספרה המונעת ומטילה פחד גם על אותם הערבים הידידים
שמתוך הכרה ונסיון הזמנים שעברו מתיחסים בספק ובשלילה לעמדה הקיצונית שתפשו.
הערבים,מפחדים להפגש עם יהודי.לאומיותו של הערבי נקבעת לפי מדת חוצפתו וזלזולו
בכבוד היהודי.

שיך אחד בחולי,בזוויה,ששמו אחמד צליח,ידיד מושבע של אנשי כפר-גלעדי
זה הרבה שנים:בשנת 1929 עמד בגלוי בעד היהודים והמשיך בעמדתו זו עד המאורעות של
עכשיו.בקיץ שעבר,בזמן הטטפון הידוע שהיה בסביבה זו,נעזר הכפר ע"י כפר-גלעדי עזרה
חמרית גדולה ולא היה גבול לתודות שקבלו המודהה.והשיך איש ישר מעטים כמוהו בין
השיכם,כל השנים אמר שאם יבוא איזה שגוי ביחסיו ליהודים,לא יסתירו ויבידו בגלוי.
והנה באחד מבקוריו של נהוג אצלו "בגדמע",קרא השיך לנחום הצדה ואמר לו:"שמע נחום ,
הרבה שנים אנו ידידים;ומקוה אני שאחרי עבור הזעם נחזור להיות ידידים,אבל עכשיו
אני מצטער להגיד לך שאין הזמן השחור מרשה לנו להמשיך בידידות זו.אף פעם לא אשכח
את יחסכם ועזרתכם שהוגשה לי ולכפר,אבל עלינו להפסיק לראות זה את זה.אינני רוצה
להתוכח אם מעשה זה הוגן הוא,הרגשתי הפרטית היא שלא.אבל אני מוכרח לפעול ככה,אי-
נני יכול להבדל מעמי.אנשי הכפר מתחילים להחרימני ועוד מעט יעזבוני".

67 ימים רצופים משתוללים הערבים ומשטיפים את ארצנו בדם ואש.הורגים
מהמארב,עוקרים עצים,שורפים בתים ומשחיתים יבולים באין מפריע.בפני הסערה הזאת
העוברת עלינו והמתנקשת להרוס את בנינגו ולשים לאל את כל תקותנו הננו עומדים
אובדי עצות.

מניהגינו עושים מאמצים פוליטיים גדולים מאוד,כדי לשמור על עצדותינו
ומפעלנו,אבל נדמה לי שהפוליטיקה שלהם היא בלתי שלמה ומגומה,היות ואינה כוללת את
הפוליטיקה עם הערבים שהם הנם הגורם הפעיל והחשוב והמשפיע ביותר בפוליטיקה זו.
למרות זה שאנו מונים 400 אלף יהודים,הננו עדין מוכרחים להשען על כח
הבנה של אנגליה ולדאבוננו הרב לא נוכל לסדר עדין את התחבורה והשמירה אלא באמצעות
הכח הצבאי שלה.להבלגתנו שנהיתה כה פופולרית ונשבחת,יש ערך חשוב,עד כמה שזה נוגע
למניעת פרובוקציה,שכמה גורמים זרים מעוניינים בהם,שתוצאותיה הרס.אנו מקילים על
השלטון להשליט סדר.אבל אל נשלה את עצמנו שנוכל לעמוד בקשרי בלחמה תמידית עם שכנינו
בארצהנתמכים ע"י בני דתם בארצות השכנות,אפילו אם נהיה פעמים 400 אלף;תמיד נהיה
מעונינים בקביעת הסכמים עם הערבים.

חסרה לנו פוליטיקה ערבית.בשאלה הערבית,שהתעוררה בכל חריפותה בשנת 1929 ע"י המהומות של אותה השנה,הננו עומדים באותו המקום ואותה הנקודה ולא זזנו ממנה והלאה.כל הויכוחים וההחלטות הטובות נשארו בגדר של רצון טוב ושום דבר ריאלי, במובן הרחב,לא נעשה בכוון זה מצד האקסקוטיבה והמפלגה.

מהומות 1929 והועדות הממשלתיות שבאו בעקבן,חזקו את התנועה הערבית, שקבלה צורה מאורגנת מאותו הזמן.במשך שבע שנים,מאז ועד היום,נמשכה בלי כל הגבלה והפרעה,ובמרץ,תעמולת הלאומיים הקצוניים.כל דבר קטן נוצל בצעקנות.עוררו בין ההמונים,ע"י מעשיות ובדויות,פחד סתום מכניסת היהודים.הננו רואים הופעה הראויה להוקרה, הקרבה עצמית מתמדת.כל פרט מקריב מהונו ומאונו לתנועה זו,המסכנת ומסבכת את מצבנו הארץ.צריך לאחוז בכל האמצעים כדי לערער את האחוד ולשבור אותו.צריכה להיות לנו פוליטיקה ערבית.הפוליטיקה כשלעצמה איננה מטרה,אלא אמצעי להקל על השגת מטרה.עלינו לעשות הכל כדי להסיר את ההפרעות בעבודתנו,כדי שנוכל להתקדם במהירות המקסימלות, ע"י התאמצות הדרושה ובהתמדה שיטתית למצוא את הדרך לקשור קשרי הסכם עם הערבים, שיבטיחו את עניני שני העמים.ולזה דרושה תעמולה,אמצעי שאנו מזלזלים בו.

המכיר את המצב בארץ,יודע שאין עכשיו שעת הכושר לנהל מו"מ עם מנהיגי הערבים בארץ.לרגלי מעשי האלמות שהשתלטו על התנועה ותעמולתם הבלתי מרוסנת של הנוער הקצוני,נוצרה אוירה השוללת את האומץ אצל אותו חלק ממנהיגי התנועה להביע איזו דעה שהיא,הנוטה לפשרה,אפילו שאינה עלולה להכיר באיזו זכות שהיא ליהודים.כדי לא לאבד את השפעתו ולעורר את ההמונים נגדו,נמנע כל אחד מלהביע דעה העלולה לשים קץ למצב.ברחוב משתולל הנוער הקצוני שאינו רוצה בפשרות.את כוחם זה שחלק גדול ממנו יש לזקוף להולשת הממשלה,שואבים הקצוניים מדעת הקהל שיצרוה;ובעיקר הם נשענים על דעת הקהל של הארצות הערביות השכנות,כמו מצרים ובעיקר סוריה ולבנון.המדברים בשם ערבי א"י הנתמכים ע"י כבה וכבה מליונים של מוסלמים.

בתחילת המאורעות עמדו מצרים וסוריה ולבנון מן הצד ולא בלט שום רצון של תמיכה בערבי א"י.במצרים לא התיחסו באהדה לתנועה זו ובעיקר לצורתה.אבל הערבים הבינו מה שלא הבינונו אנחנו.הם התחילו בתעמולה ובהרעלת דעת הקהל.אינני בקי במצרים;בסוריה ובלבנון הייתי עד להתפתחות המהירה של התעמולה הנ"ל ולתוצאותיה המרות.

הפרוספריטי בארצנו,הביאה הקלה רבה למצבם הכלכלי של סוריה והלבנון,והודות לזה הלך ונוצר יחס ידידותי ליהודים.בלבנון התחילו לשפר את מקומות הקיטנו ולנהל תעמולה רחבה לקבלת פנים למאות ואלפים יהודים שיבואו להנפש ולנות מהאויר הקריר של הרי הלבנון.הלו הקוות רבות בהגירת יהודי גרמניה.קשרי המסחר עם א"י הלכו וגדלו והזקו. אותו הדבר בסוריה,שקשרי מסחר רבים להם עם הארץ.בסלונים,במלונים ובבתי הקפה שמעת לדבר ברצינות ע"ד האמצעים הדרושים שיש לאחוז כדי למשוך יהודים אמידים.כל מיני הצעות על קניות קרקעות.לרגלי עבודתי אני מבקר את הארצות האלה לעתים קרובות ונפגש עם אנשים מהחשובים,בכל מקום דברו על א"י באהדה.כבשו את היהודים באדיבות וקנאו בערבים המאושרים בארץ זו.

ידועה גם החלטת הלבנון להשתתף בתערוכת תל-אביב.דמשק התכוננה לקבלת אלפי מבקרים יהודים בתערוכה שנפתחה ביום 31.4.36 .סדורים מיוחדים נקבעו למטרה זו. והרבה תקוות תלו בתערוכה זו,להקלת מצבה הכלכלי של העיר.

מאורעות א"י גרמה להם אכזבה רבה.הסבה לא היתה מובנת להם.(בשום אופן הם לא יכלו לתפוס,מדוע המשלחת של א"י לא רוצה לנסוע ללונדון לנהל מו"מ ע"ד דרישותיהם של הערבים,בזמן שבסוריה הם השיגו את "המשלאח" אחרי קרבות רבים עם הממשלה). זה זעזע את המצב הכלכלי של ארצותיהם וכפי שהתבטאו הנזק בכלכלי שלהם הוא יותר גדול מהנזק הכלכלי של א"י;זה היה לפני חדירת התעמולה הא"י.פתאום התחילה התקפת העתונות הסורית,הבלתי אחראית,לאורך כל החזית(זה גם מעשיר את העתונות),ספורים מזעזעים על פעולות היהודים,והשלטון היהודי,היהודים הורגים בהמון ערבים,טוחנים את גופותיהם במכונות חצץ,מטמאים והורסים מסגדים,דם ערבי נשפך כמים בחוצות הערים;הקריאות של מוכרי העתונים "הצילו את ערבי א"י ממרצחיהם היהודים"היו פולחות את האויר ברחובות דמשק.העמלנים מא"י באו,נאמו באספות צירו את השאיטות,את בעלי המקמים והרעבים המושלכים ברחובות.השפעת התעמולה על הקנאים היתה גדולה.

עתונות שלנו,שתסביר את האמת ותכחיש את העלילות אין.שום תעמולה מצדנו.אין להתפלא,איפוא,שתושבי הארצות האלה מאמינים באמונה שלמה,שאמת בפי העתונים ובעלי התעמולה.נפגשתי עם בעלי הבנה וישרים בין הערבים שבתמימות מאמינים שהכל נכון.נוצר מצב,שיהודי לא יכול לעבור את חוצות דמשק ועליו להזהר לעבור ברחובות ידועים בבירות.

מנהיגי סוריה ולבנון אינם מעוניינים במהומות א"י,זה מכביד על מצבה הכלכלי של ארצם,הם מסוגלים לדון על עניני א"י ביתר אוביקטיביות.הם גם משתדלים לעצור,בעקיפין אמנם,בעד התפרצות ההמונים,היות והם חוששים שזה יזיק לעניניהם והצרפתים ינצלו את זה לרעתם,בפרט כשהמשלחת הסורית נמצאת בפריז.יש נטיה להתערבות לשם השכנת שלום בא"י.דרוש לקשור אתם קשרים,לברר וללבן אתיחסם ועמדתם,להסביר להם את עמדתנו;שאין לנו שום רעיון של השתלטות על הערבים ופנינו להסכם.אני חושב שאם נבוא עתה לידי הבנה אתם,נוכל על ידם ליצור תנועה ולהחדיר באמצעותם את הרעיון לארץ ע"ד נחיצות יצירת הסכם הדדי בין שני העמים.

ביום ראשון 31 למאי בקרתי בבירות,לרגלי עבודתי בחולי,את האמיר כליד שהב יושב ראש הפרלמנט הלבנוני.התגלגלה שיחה על המהומות ועל הערבים. הנ"ל מתיחס אלינו באהדה,אבל מתרעם על שהיהודים מתרחקים מהערבים ואינם עושים שום דבר."שגיאה שהציונים סומכים רק על הכוחות האנגלים ומזלזלים ולא מעריכים את היחסים וההסכמים עם הערבים והארצות השכנות".

העיקר הם מנהיגי סוריה.השתדלתי למשש את הדופק ונדמה לי שיש אפשרות לבוא אתם במו"מ.לפי הידיעות שבידי מוכן פכרי אל ברודי,אחד האישיות המרכזיות של התנועה הלאומית בסוריה להפגש לשם מו"מ מוקדם בשאלה זו,ואם יבואו לידי הסכם פרנציפיוני לעבוד בכוון זה יחד עם מנהיגים אחרים,הוא מאמין,שאם יקבע הסכם,יצליחו ליצור תנועה,שתכריח את ערבי א"י או חלק גדול מהם להתחיל במו"מ עם היהודים;דעתם היא שצריכים לנצל הזדמנות זו,לנסות למשש את הקרקע.בפוליטיקה אין דבר קבוע ולא תמיד ההצלחה מאירה פנים;אבל אני מאמין בהצלחה פה.אותו דבר צריך לעשות במצרים באמצעות היהודים שם,שיש להם השפעה רבה.כל מו"מ דין ודברים שנעשה בזהירות אינו מזיק.לא צריכים להבהל ולפחד מפגישות.להיפך,צריכים לחפש אותם.

יש הכרח תכוף ליצור עתון בערביה,דוקא עכשיו נחוץ לנו כלי מבטא ציוני בשפה הערבית,שיסביר את האמת ויקנה לערבים מושג נכון על הציונות,יפזר את החששות שבכונתנו כאילו לנשל או לשעבד את הערבים.לפעול נגד תעמולת השקרים וההסתה הבלתי מרוסנת.לקבוע את העובדות כמו שהן,לתת מקום חפשי לוכוחים על השאלות העומדות על הפרק בשטח זה.

דרושה תעמולה בין הבידואים,לקבץ ולאחד את כל האלימנטים שהנם נגד המהומות.או שהמהומות הביאום לידי הכרה,שהם מביאים הורבן והרס לארץ.צריכים לנצל את ההתמרמרות שנוצרה במחנה הערבים לרגלי מעשי האלמות שהקצוניים משתמשים בהם נגדם.דרוש לעבוד בכל החזית,כדי לעבור להתקפה-לשבור את השביתה ולהחליש את השפעת הקצוניים.

כל הזמן חשבתי לדעת מה היא הסבה,שאנו נמצאים במעגל קסמים בקשר עם השאלה הערבית.מדוע אין לנו פוליטיקה ערבית,עתון ערבי וכו';הלא על נחיצותם אין כבר מתוכחים,אין חלוקי דעות פרנצפיוניים במוסדות האחראים אשר בתוך התנועה הציונית.אבל מדוע לא מגשימים את זה בחיים.לפי דעתי פועל פה מומנט פסיכולוגי.העומדים בראש תנועתנו אינם יודעים את השפה הערבית ותרבותה זרה להם,והנם חוששים שיגרע או תפגע האחריות המוטלת עליהם,אם הנהלת הענינים האלה ימסרו ליהודי הארץ יודעי ערבית,שבבגרותם הציונית והפוליטית הם מפקפקים.הם חוששים,כנראה,שאופן וצורת בטוי משאלותינו ורצוננו ע"י הנ"ל לא יהיה בהתאם להכרתנו הלאומית.נכון שצריכים להיות זהירים בבחירת אנשים,אבל שגיאה תהיה לשלול את האפשרות מאנשים המוכשרים למלא את חובתם לעמנו וכאלה יכולים למצוא.

המשכתי יותר מדאי בתאור המצב שידוע לך ולאחרים,אבל הייתי רוצה שתעשה איזו פעולה בכוון זה.הצעותי הן מעשיות.התראה עם משה שרתוק ותדבר אתו.אולי נוכל להזיז את העגלה.

שלום רב לך ולרחל.

שלך

26.6.36

טבריה.

יצחק יקירי!

הייתי רוצה לראותך ולשוחח על השאלות העומדות על הפרק. לע"ע אין לי אפשרות לכך. אני מתאמץ להמשיך בעבודות החולי וחבל על כל יום.

היום בדיוק 67 ימים מהתחלת השביתה הערבית. אף אחד מאתנו ומהמנהיגי הערבים בעצמם בודאי לא האמין יום לפני זה, באפשרות התפרצות כזו, שתאחד לחטיבה אחת את כל שדרות העם הערבי במלחמתו נגד היהודים. הדעה שאין בכוח סיסמאות פולי-טיות לקומם את המוני הערבים נגדנו, אלא על רקע, הרוקנה מתכנה. ההתקוממות בכל תי-קפה והיקיפותה באה דוקא בזמן הפרוספריטי, בזמן פריחה כלכלית, שבאה הודות להגירה היהודית, שגרמה לרווחה אצל הפלחים, שמצבם עולה לאין ערוך על מצב הפלחים של הארצות השכנות והאופן יחסי על פלחי ארצות אירופה. ואם בין גורמי מהומות 1929 ידענו למנות את מצבו הרע של הפלח והמרירות שנצטברה כתוצאה מזה, עכשיו אין לקחתו בחשבון.

בבת אחת, כמו על פי צו, נתקו הקשרים היום יומיים הכלכליים והמסחריים שבין שני העמים. אפילו במקומות שהעבודה הערבית קנתה לה אזרחות גמורה, ושתמיד הש-תדלו כה להצביע עליה כעל הביאה המוצלחת ביותר עבור קביעת יחסים, נמנעים הערבים מלבוא. ויתרו על מקומות עבודה תמידיים, שכירה, על מקורות פרנסה. לרגלי התעמולה הארסית המוגברת נוצרה אטמוספרה המונעת ומטילה פחד גם על אותם הערבים הידידים שמתוך הכרה ונסיון הזמנים שעברו מתיחסים בספק ובשלילה לעמדה הקיצונית שתפסו הערבים, מפחדים להפגש עם יהודי. לאוטוריטה של הערבי נקבעת לפי מדת חוצפתו וזלזולו בכבוד היהודי.

שיך אחד בחולה, בזוויה, ששמו אחמד עליו, ידיד מושבע של אנשי כפר-גלעדי זה הרבה שנים; בזמנו 1920 עמד בגלוי בעד היהודים והמשיך בעמדתו זו עד המאורעות של עכשיו. בקיץ עבר, בזמן השטפון הידוע שהיה בסביבה זו, נעזר הכפר ע"י כפר-גלעדי עזרה חמרית גדולה ולא היה גבול לתודות שקבלו מהודה. והשיך איש ישר מעשים כמוהו בין השיכים, כל השבוע אמר שאם יבוא איזה שנוי ביחסיו ליהודים, לא יסתירו ויגידו בגלוי. והנה באחד מביקוריו של נחום אצלו "בבדמב", קרא השיך לנחום הצדה ואמר לו: "שמע נחום, הרבה שנים אנו ידידים; ונקוה אני שיעבור הזעם ונחזור להיות ידידים, אבל עכשיו אני מוכרח להגיד לך שאין הזמן הטהור מורה לנו להמשיך בידידות זו. אף פעם לא אשכח את יחסכם ועזרתכם שהגיעה לי ולכפר, אבל עלינו להפסיק לראות זה את זה. אינני רוצה להתוכח אם מעשה זה הוגן הוא. הרגשתי האישית היא שלא, אבל אני מוכרח לפעול ככה, אי-נני יכול להבדל מעמי. אנשי הכפר מתחילים להחשידני ועוד מעט יעזבוני".

67 ימים דורסים משתוללים הערבים ומשטיפים את ארצנו בדם ואש. הורגים מהמארב, עוקרים עצים, שורפים בהים ומשחיתים יבולים באין מפריע. בפני הסערה הזאת העוברת עלינו והמתנקשת להרוס את בנינו ולשים לאל את כל תקותנו אנו עומדים אובדי עצות.

מנהיגינו עושים מאמצים פוליטיים גדולים מאד, כדי לשמור על עמדותינו ומפעלנו, אבל נדמה לי שהפוליטיקה שלהם היא בלתי שלמה וקבועה, היות ואינה כוללת את הפוליטיקה עם הערבים שהם הנם הגורם הפעיל והחשוב והמשפיע ביותר בפוליטיקה זו.

למרות זה שאנו מונים 400 אלף יהודים, הננו עדיין מוכרחים להשען על כח הבנה של אנגליה ולדאבוננו הרב לא נוכל לסדר עדין את התחבורה והשמירה אלא באמצעות הכח הצבאי שלה. להבלגתנו שנהיתה כה פופולרית ונשבחת, יש ערך חשוב, עד כמה שזה נוגע למניעת פרובוקציה, שכמה גורמים זרים מעונינים בהם, שתוצאותיה הרס. אנו מקילים על השלטון להשליט סדר. אבל אל נשלה את עצמנו שנוכל לעמוד בקשרי מלחמה תמידית עם שכנינו בארץ הנתמכים ע"י בני דתם בארצות השכנות, אפילו אם נהיה פעמים 400 אלף; תמיד נהיה תלויים בקביעת הסכמים עם הערבים.

חסרה לנו פוליטיקה ערבית.בשאלה הערבית,שהתעוררה בכל חריפותה בשנת 1929 ע"י המהומות של אותה השנה,הננו עומדים באותו המקום ואותה הנקודה ולא זזנו ממנה והלאה.כל הויכוחים וההחלטות הטובות נשארו בגדר של רצון טוב ושום דבר ריאלי, במובן הרחב,לא נעשה בכוון זה מצד האקסקוטיבה והמפלגה.

מהומות 1929 והועדות הממשלתיות שבאו בעקבן,חזקו את התנועה הערבית, שקבלה צורה מאורגנת מאותו הזמן.במשך שבע שנים,מאז ועד היום,נמשכה בלי כל הגבלה ההסתה,ובארץ,התעמולה הלאומיים הקצוניים.כל דבר קטן נוצל בתעמולה.עוררו בין ההמו-נים,ע"י מעשיות ובדויות,פחד סתום מכניסת היהודים.הננו רואים הופעה הראויה להוקרה, הקרבה עצמית מתמדת.כל פרט מקריב מהונו ומאונו לתנועה זו,המסכנת ומסבכת את מצבנו הארץ.צריך לאחוז בכל האמצעים כדי לערער את האחוד ולשבור אותו.צריכה להיות לנו פו-ליטיקה ערבית.הפוליטיקה כשלעצמה איננה מטרה,אלא אמצעי להקל על השגת מטרה.עלינו לעשות הכל כדי להסיר את ההפרעות בעבודתנו,כדי שנוכל להתקדם במהירות המקסימלית, ע"י התאמצות הדרושה ובהתמדה שיטתית למצוא את הדרך לקשור קשרי הסכם עם הערבים, שיבטיחו את עניני שני העמים.ולזה דרושה תעמולה,אמצעי שאנו מזלזלים בו.

המכיר את המצב בארץ,יודע שאין עכשיו שעת הכושר לנהל מו"מ עם מנהיגי הערבים בארץ.לרגלי מעשי האלמות שהשתלטו על התנועה ותעמולתם הבלתי מרוסנת של הנוער הקצוני,נוצרה אוירה השוללת את האומץ אצל אותו חלק ממנהיגי התנועה להביע איזו דעה שהיא,הנוטה לפשרה,אפילו שאיננה עלולה להכיר באיזו זכות שהיא ליהודים.כדי לא לאבד את השפעתו ולעורר את ההמונים נגדו,נמנע כל אחד מלהביע דעה העלולה לשים קץ למצב.ברחוב משתולל הנוער הקצוני שאיננו רוצה בפשרות.את כוחם זה שחלק גדול ממנו יש לזקוף להולשת הממשלה,שואבים הקצוניים מדעת הקהל שיצרוה;ובעיקר הם נשענים על דעת הקהל של הארצות הערביות השכנות,כמו מצרים ובעיקר סוריה ולבנון.המדברים בשם ערבי א"י הנתמכים ע"י כמה וכמה מליונים של מוסלמים.

בתחילת המאורעות עמדו מצרים וסוריה ולבנון מן הצד ולא בלט שום רצון של תמיכה בערבי א"י.במצרים לא התיחסו באהדה לתנועה זו ובעיקר לצורתה.אבל הערבים הבינו מה שלא הבינונו אנחנו.הם התחילו בתעמולה ובהרעלת דעת הקהל.אינני בקי במצרים;בסוריה ובלבנון הייתי עד להתפתחות המהירה של התעמולה הנ"ל ולתוצאותיה המרות.

הפרוספריטי בארצנו,הביאה הקלה רבה למצבם הכלכלי של סוריה והלבנון,והו-דות לזה הלך ונוצר יחס ידידותי ליהודים.בלבנון התחילו לשפר את מקומות הקייטנו ולנצל העמולה הזאת לקבלת פנים למאות ואלפים יהודים שיבואו להנפש ולנוח מהאויר הקריר של הרי הלבנון.תלו תקוות רבות בהגירת יהודי גרמניה.קשרי המסחר עם א"י הלכו וגדלו והזקו. אותו הדבר בסוריה,שקשרי מסחר רבים להם עם הארץ.בסלונים,במלונים ובבתי הקפה שמעת לדבר ברצינות ע"ד האמצעים הדרושים שיש לאחוז כדי למשוך יהודים אמידים.כל מיני הצעות על קניות קרקעות.לרגלי עבודתי אני מבקר את הארצות האלה לעתים קרובות ונפגש עם אנשים מהחשובים,בכל מקום דברו על א"י באהדה.כבדו את היהודים באדיבות וקנאו בערבים המאו-שרים בארץ זו.

ידועה גם החלטת הלבנון להשתתף בתערוכת תל-אביב.דמשק התכוננה לקבלת אלפי מבקרים יהודים בתערוכה שנפתחה ביום 31.4.36 .סדורים מיוחדים נקבעו למטרה זו. והרבה תקוות תלו בתערוכה זו,להקלה במצב הכלכלי של העיר.

מאורעות א"י גרמה להם אכזבה רבה.הסבה לא היתה מובנה להם.(בשום אופן הם לא יכלו לתפוס,מדוע המשלחת של א"י לא רוצה לנסוע ללונדון לנהל מו"מ ע"ד דרי-שותיהם של הערבים,בזמן שבסוריה הם השיגו את "הבשלתם" אחרי קורבות רבים עם הממשלה). זה ידעו,את המצב הכלכלי של ארצותיהם וכפי שהתבטאו הנזק בכלכלי שלהם הוא יותר גדול מהנזק הכלכלי של א"י;זה היה לפני חדירת התעמולה הא"י.פתאום התחילה התקפת העתונות הסורית,הבלתי אחראית,לאורך כל החזית(זה גם מעשיר את העתונות),הסיפורים מזעזעים על פעולות היהודים,והשלטון היהודי,היהודים הורגים בהמון ערבים,טוחנים את גויותיהם במכונות העץ,מטמאים והורסים מסגדים,דם ערבי נשפך כמים בחוצות הערים;הקריאות של מוכרי העתונים "הצילו את ערבי א"י ממרצחיהם היהודים"היו פולחות את האויר ברחובות דמשק.העסקנים מא"י באו,נאמו באספות ציירו את השחיטות,את בעלי המומים והרעבים המוש-לכים ברחובות.השפעת התעמולה על הקנאים היתה גדולה.

עתונות שלנו,שתסביר את האמת ותכחיש את העלילות אין.שום תעמולה
מצדנו.אין להתפלא,איפוא,שתושבי הארצות האלה מאמינים באמונה שלמה,שאמת בפי
העתונים ובעלי התעמולה.נפגשתי עם בעלי הבנה וישרים בין הערבים שבתמימות מא-
מינים שהכל נכון.נוצר מצב,שיהודי לא יכול לעבור את חוצות דמשק ועליו להזהר
לעבור ברחובות ידועים בבירות.

מנהיגי סוריה ולבנון אינם מעונינים במהומות א"י,זה מכביד על מצ-
בה הכלכלי של ארצם,הם מסוגלים לדון על עניני א"י ביתר אוביקטיביות.הם גם משתדלים
לעבוד,בעקיפין אמנם,בעד התפרצות ההמונים,היות והם חוששים שזה יזיק לעניניהם
והצרפתים ינצלו את זה לרעתם,בפרט כשהמשלחת הסורית נמצאת בפריז.יש נטיה להתער-
בות לשם השכנת שלום בא"י.דרוש לקשור אתם קשרים,לברר וללבן אתיחסם ועמדתם,להס-
ביר להם את עמדתנו;שאין לנו שום רעיון של השתלטות על הערבים ועניננו להסכם.אני
חושב שאם נבוא עתה לידי הבנה אתם,נוכל על ידם ליצור תנועה ולהחדיר באמצעותם
את הרעיון לארץ ע"ד נחיצות יצירת הסכם הדדי בין שני העמים.

ביום ראשון 31 למאי בקרתי בבירות,לרגלי עבודתי בחולי,את האמיר
כליד שהב יושב ראש הפרלמנט הלבנוני.התגלגלה שיחה על המהומות ועל הערבים.
הנ"ל מתיחס אלינו באהדה,אבל מתרעם על שהיהודים מתרחקים מהערבים ואינם עושים
שום דבר."שגיאה שהציונים סומכים רק על הכוחות האנגלים ומזלזלים ולא מעריכים
את היחסים וההסכמים עם הערבים והארצות השכנות".

העיקר הם מנהיגי סוריה.השתדלתי למשש את הדופק ונדמה לי שיש אפשרות
לבוא אתם במו"מ.לפי הידיעות שבידי מוכן פכרי אל ברודי,אחד האישיות המרכזיות של
התנועה הלאומית בסוריה להפגש לשם מו"מ מוקדם בשאלה זו,ואם יבואו לידי הסכם פרנ-
ציפיוני לעבוד בכוון זה יחד עם מנהיגים אחרים,הוא מאמין,שאם יקבע הסכם,יצליחו
ליצור תנועה,שתכריח את ערבי א"י או חלק גדול מהם להתחיל במו"מ עם היהודים;דעתם
היא שצריכים לנצל הזדמנות זו,לנסות למשש את הקרקע.בפוליטיקה אין דבר קבוע ולא
תמיד ההצלחה מאירה פנים;אבל אני מאמין בהצלחה פה.אותו דבר צריך לעשות במצרים
באמצעות היהודים שם.ויש להם השפעה רבה.כל מו"מ דין ודברים שנעשה בזהירות אינו
מזיק.לא צריכים להבהל ולפחד מפגישות.להיפך,צריכים לחפש אותם.

יש הכרח תכוף ליצור עתון בערבית,דוקא עכשיו נחוץ לנו כלי מבטא ציוני
בשפה הערבית,שיסביר את האמת ויקנה לערבים מושג נכון על הציונות,יפזר את החששות
שבכוונתנו כאילו לנשל או לשעבד את הערבים.לפעול נגד התעמולה השקרים וההסתה הבלתי
מרוסנת.לקבוע את העובדות כמו שהן,לתת מקום חפשי לוכוחים על השאלות העומדות על
הפרק בשטח זה.

דרושה פעולה בין הבידואים,לקבץ ולאחד את כל האלמנטים שהנם נגד
המהומות.אך שהמהומות הביאום לידי הכרה,שהם מביאים חורבן והרס לארץ.צריכים לנצל
את ההתמרמרות שנוצרה במחנה הערבים לרגלי מעשי האלמות שהקצוניים משתמשים בהם
נגדם.דרוש לעבוד בכל החדוה,כדי לעבור להתקפה-לעבור את הסביבה ולהחליש את השפעת
הקצוניים.

כל הזמן השתדלתי לדעת מה היא הסבה,שאנו נמצאים במעגל קסמים בקשר עם
השאלה הערבית.מדוע אין לנו פוליטיקה ערבית,נחוץ ערבי ועברי;הלא על נחיצותם אין
כבר ויכוחים,אין חלוקי דעות פרנצפיוניים במוסדות האחראים אשר בתוך התנועה הציו-
נית.אבל מדוע לא מגשימים את זה בחיים.לפי דעתי פועל פה מומנט פסיכולוגי.העומדים
בראש הנהלתנו אינם יודעים את השפה הערבית ותרבותה זרה להם,והנם חוששים שיגרע
או הכבוד האחריות המוטלת עליהם,אם הנהלת העינינים האלה ימסרו ליהודי הארץ יודעי
ערבית,שבגבורתם הציונית והפוליטית הם מפקפקים.הם חוששים,כנראה,שאופן ואורח בטוי
משאלותינו ורצוננו ע"י הנ"ל לא יהיה מתאים להכרתנו הלאומית.נכון שצריכים להיות
זהירים בבחירת אנשים,אבל שגיאה תהיה לשלול את האפשרות מאנשים המוכשרים למלא את
חובתם לעמנו וכאלה יכולים למצוא.

המשכתי יותר מדאי בתאור המצב שידוע לך ולאחרים,אבל הייתי רוצה שתעשה
איזו פעולה בכוון זה.הצעותי הן מעשיות.התראה עם משה שרתוק ותדבר אתו.אולי נוכל
להזיז את העגלה.

שלום רב לך ולרחל.

שלך